

процесу. Скетч — це живе, безпосереднє свідчення думки й руху, що заслуговує не лише на збереження, а й на виставковий простір, академічне осмислення та практичне визнання.

Особливо важливо це розуміти в момент переходу від початкової ідеї до реалізованого твору. Часто саме на цьому етапі втрачається перша емоція — тонкий поштовх, який і запалив думку. Формальні вимоги, оцінювання, технічне виконання здатні «заглушити» голос автора. Скетч у такій ситуації стає не просто підготовкою, а джерелом пам'яті, орієнтиром і способом зберегти автентичність.

Крім того, варто враховувати вплив сучасних технологій. У добу цифрових інструментів, 3D-моделювання та автоматизації, традиційний скетч часто здається застарілим. Але саме в ньому — жива пластика руки, випадковість, динаміка лінії, особиста присутність митця. У цьому сенсі скетч — це не лише техніка, а форма спротиву одноманітності, спосіб повернути суб'єктивність у процес творення.

УДК 75.021.34:7.023.1-037

Бернацький Юрій, старший викладач;

Лахно Анна, студентка 1 курсу

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

СТАНОВЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ МОВИ ДРАПЕРІЇ В РИСУНКУ: ВІД КАНОНІЧНИХ ФОРМ ДО РЕАЛІСТИЧНОЇ ДИНАМІКИ

Сьогодні я хочу поділитися дослідженням, присвяченим розвитку рисунку драперії в історії мистецтва. Ця тема охоплює не лише технічні аспекти передачі складок, а й пошук естетичного бачення художника. Еволюція драпірування відображає шлях розвитку усіх напрямів образотворчого мистецтва, починаючи від класичної форми до ідеалізації погляду митця, від канонічних форм до реалістичної динаміки. У своїй доповіді я проаналізую розвиток рисунку драперії в історичному контексті, вплив художніх напрямів на її трактування, роль м'яких

матеріалів у зображенні фактури та динаміки, а також порівняю техніки відомих майстрів і визначу ключові закономірності в еволюції візуальної мови драпірування.

1. Давня Греція та Рим: естетичне наближення до ідеального тіла.

Перші зразки реалістичного зображення драперії з'явилися ще в період античності. У Давній Греції та Римі тканина слугувала не просто прикрасою, а й способом підкреслити ідеальні пропорції людського тіла. Вона не приховує, а навпаки розкриває його суть, відображаючи гармонію між людиною та всим тим, що навколо неї. Драперія в період античності – це пошук досконалості, де матерія стає продовженням ідеального тіла, а лінія – висловленням порядку, ритму і краси. Складки на скульптурах були плавними, лаконічними, чітко підпорядковувалися анатомії руху. Наприклад, у скульптурі “Ніка Самофракійська”, тканина злітає у повітрі, утворюючи ілюзія вітру. Це вважається першою згадкою динамічного драпірування в історії мистецтва. А такий витвір як “Венера Мілоська” – скульптура, у якій тканина підкреслює всю красу жіночого тіла, витонченість, грацію та елегантність. Матеріалами того часу був скульптурний мармур або бронза.

2. Середньовіччя: епоха поширення символізму.

У Середньовіччі відбувався зворотній процес, оскільки художники втрачали інтерес до природи. Драпірування зображувалося схематично, лінійно, та як частина орнаменту. У рисунку це особливо виразно, оскільки тканина малюється не для того, щоб показати тіло, а сповістити про духовне положення персонажа. Лінія в середньовічному рисунку – не штрих для моделювання, а контур для поділу сакрального простору. Часто можна побачити ритмічне повторення хвилястих ліній – орнамент. Основними матеріалами були мінеральні пігменти. Головна мета – поширення символізму, який передаючи ідею зображення, підкреслював не фізичну форму і об'єм, а духовність. Композиції тогочасних митців були плоскими та умовними, однак таке бачення було не менш цікавим та мало свій естетичний вигляд. Прикладом цієї епохи є фреска Джотто, зокрема «Оплакування Христа». Саме у цій роботі автор завдяки драперіям, які

схилилися до долу, демонструє скорботу та жаль. Тому доба Середньовіччя несе за собою сакральне значення драпірування.

3. Відродження: драперія стає частиною академічного навчання.

Рис. 1. Леонардо да Вінчі,
драпірування для сидячої фігури

І от починаючи з епохи Відродження, повертається інтерес до природи, анатомії та перспективи. Загальновідомі художники такі як Леонардо да Вінчі (Рис.1.) та Мікеланджело, активно досліджують драперію через етюди з гіпсових моделей і реальні тканини, використовуючи сангіну. Драпірування набуває динамізму, оскільки починають застосовувати світлотінь для конструювання та детального розбору форми й об'єму. Воно виглядає нібито живим, оскільки митці відображали кожен промінчик сонця, який проходив крізь тканину, додаючи їй

рельєфності. Саме Леонардо да Вінчі казав: «Якщо ти хочеш зрозуміти світло — малюй драперію». У своїх роботах художники застосовували техніку розтушовки для більш плавного переходу між лініями, аналітично вивчаючи тканину.

4. Бароко: драматичний вплив на глядача.

Для періоду бароко характерні такі якості: драматичність, експресивність та рухливість. У рисунках драпірування, ця естетика проявляється повною мірою: тканина вже не пасивна, а грає активну роль у композиції – як візуально, так і емоційно. Кожна складка пов'язана з рухом тіла. Якщо тіло напружене – складка натягується, якщо тіло у стані спокою – тканина спадає. Часто спостерігається «спіральний ритм» драпірування – драперія закручується, в'ється, створюючи ефект заплутаної композиції. У роботах Пітера Пауля Рубенса та Караваджо, складки створювали неймовірну динаміку, в якій відчувалася напруга та глиbokість.

Тканина широко розвивалася, передаючи рухливість. Світло на драперії різке, а тінь – контрастна. Складки підкреслюють рух. Саме такого принципу дотримувалися діячі мистецтва, аби підсилити емоційний ефект драпірування та його вплив на психологічне бачення картини. Крейда, сангіна й вугілля - були основними художніми матеріалами у цю епоху.

5. Рококо: естетичне збагачення та витонченість.

Рококо вважався стилем, що мав відчуття витонченості та зображував драперію як декоративний елемент. Тканина, у роботах поціновувачів мистецтва, ставала неймовірно легкою та елегантною. Вона не спадала масивними, грубими складками, як у бароко, а навпаки виглядала ніжною та м'якою, навіть злегка напівпрозорою. Це передавалося через пастель. Рисунок у стилі рококо м'який, плавний та рухливий. Тканина зображується невимушено, майже танцюючи навколо фігури. Контур не суворий, а граційно вигнутий. Іноді складки тканини зображуються як частина фону – вони змикають фігуру з інтер'єром. Драперія часто «підлаштовується» під позу персонажа: одна складка може повторювати вигин тіла, інша – «випадати» з ритму. Жан-Батіст Перроно підкреслював фактуру тканини завдяки легким штрихам. Драпірування того часу є інструментом

естетичного задоволення глядача, і саме в цій естетиці полягає суть рококо як культурного явища, що відкриває свою вишуканість у рисунку драперії.

5. Класицизм: наслідування античних зразків.

Рис. 2. Жак-Луї Давід «Смерть Сократа»

Класицизм - це не просто художній стиль, а ціла система світогляду, що утверджує пріоритет ідеалу. Якщо бароко й рококо демонстрували експресію й хаос, то класицизм віддає перевагу стійкості, врівноваженості та симетрії. Він повертає мистецтво античного зразка, якому притаманна суворість та чіткість, застосовуючи вугілля та тонований папір. У добу класицизму рисунок драпірування стає обов'язковою частиною навчання в академіях мистецтва. У технічному виконанні поєднувалися м'які та точні лінії для побудови форми. Кожна складка підкреслювала симетричність та композиційну логіку. Художники знову почали вивчати античні статуї, переймаючи від них строгість лінії. Говорячи про цей період, ми згадуємо таких видатних людей як Жак-Луї Давід(рис.2.) та Жан-Батіст Реньо. У своїх творах вони моделювали драперію через класичну симетрію.

7.Романтизм: вираження стану душі через матерію.

У період романтизму, драпірування стає засобом вираження емоцій та внутрішнього стану. Такі художники як Теодор Жеріко, Каспар Давид Фрідріх, використовують тканину для передачі драматизму та пристрасті. Часто романтики використовують драматичне освітлення таким чином: одна складка – в яскравому світлі, інша – в глибокій тіні. Прикладом є робота Теодора Жеріко “Пліт Медузи”. У цій роботі драперія посилює напруження. Митець більше не досліджує світло – він виражає стан душі через матерію. Для цього часу притаманне використання вугілля, сангіни та графіту. Драперія в рисунку не лише передає об’єм, а й описує психологічний стан персонажів, проживаючи кожен рух разом з ним.

8. ХХ століття: протест академічному принципу.

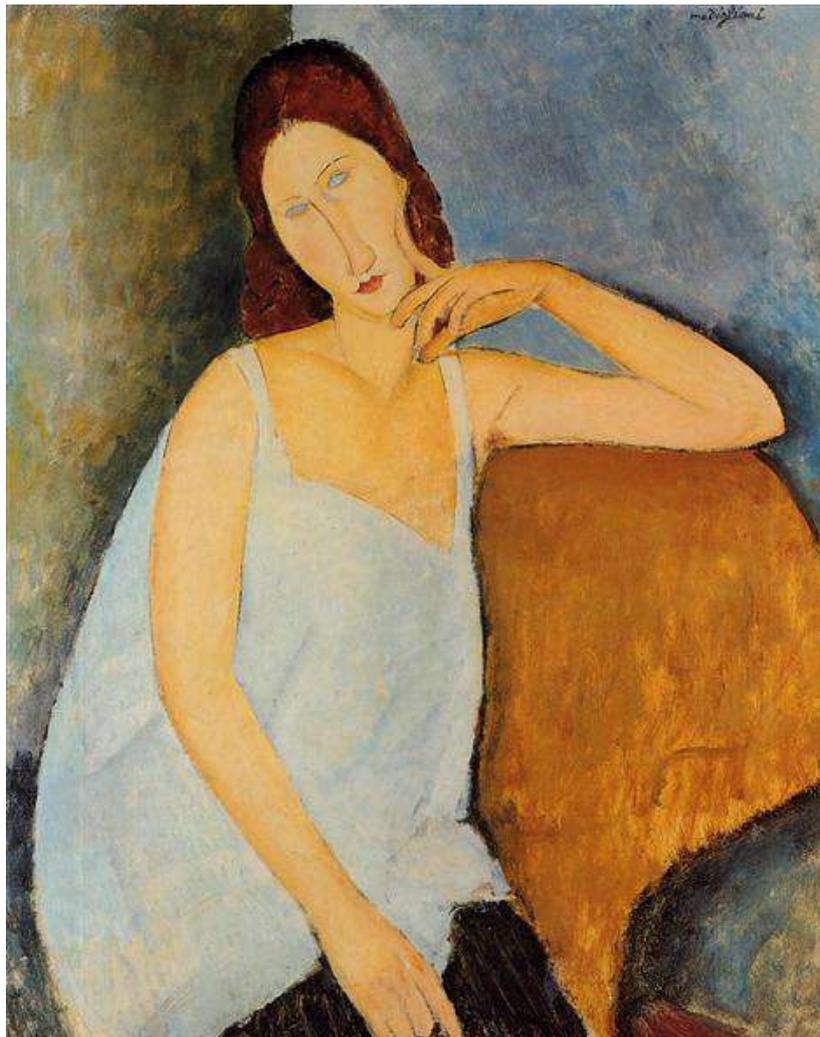

Рис.3. Амедео Модільяні «Портрет Жанни Ебютерн»

У ХХ столітті драперія втрачає академічну побудову та стає об'єктом для експериментів. Тканина перестає бути чітко побудованою. Досліджується не форма, а фактура та враження. Художники-авангардисти такі як Пабло Пікассо, Сальвадор Далі, перетворюють тканину на абстрактну форму, стаючи кольоровою плямою, розбитою на геометричні площини. Тому художники цього періоду використовують у своїх роботах яскраву кольорову пастель. Наприклад, Пабло Пікассо у своїй роботі «Плачуча жінка» стилізує драперію, умовно ламаючи її на геометричні форми. Експресіоністи відповідали за емоційну деформацію тканини. У роботах Егона Шіле, драпірування передає тривогу та нервову напругу. Вона зображена грубо, завдяки ламаним лініям. Драпірування у ХХ столітті стає гендерним символом. У рисунках сучасних мисткинь, тканина може бути заломленою, приховуючи тіло, або навпаки – викривати уразливість.

9. Визначення ключових тенденцій та закономірностей в еволюції візуальної мови рисунку драперії.

Еволюція візуальної мови драперії в рисунку відображає не лише розвиток художньої техніки, а й зміну світогляду. Драпірування — це не просто тканина, а складний **візуальний код**, який змінювався протягом історії мистецтва, відображаючи зміни у філософії, естетиці та соціокультурних поглядах. Для кожного історичного етапу характерний свій стиль та виконання. Драперія різних часів поєднує у собі першопочаткове, умовне зображення, яке з епохами вбирає в себе нові знання та прийоми. Поступово відбувається поєднання класичних принципів з інноваційними засобами. У добу античності драперія була формою прославлення людського тіла. Художники прагнули передати гармонію, використовуючи складки тканини, які підкреслювали всю естетичність. У Середньовіччі драпірування перетворилося на символічну форму. Воно допомагало впізнати святого чи наголосити на сакральному статусі постаті. Епоха Відродження повертає інтерес до природи та стає важливою складовою у вивченні академічного рисунку. Період бароко додає своє бачення та динаміку, завдяки якій тканина живе. Рококо кардинально відрізняється від бароко, оскільки дарує нам саме естетичне задоволення завдяки м'якості та ніжності, як кольорів, так і виконання. Класичне мистецтво рисунку драперії демонструє у своїх роботах

логіку та порядок, чітко наслідуючи зразки античності. У роки поширення романтизму, велику увагу привертає передача драматизму через гру емоціями на тканині.

Складки стають виразом душевного напруження. І починаючи з ХХ століття, зникає академічний принцип драпірування. ХХ століття в рисунках драпірування – це перехід від форми до ідеї, від копії до концепту, від точності до присутності. Драперія стає слідом, образом пам'яті та елементом деконструкції тіла та структурою простору. Це століття показало, що навіть така «буденна річ», як тканина, може стати глибоким інструментом художнього мислення. У ХХІ столітті драпірування зазнає глибоких трансформацій. Якщо раніше це була переважно академічна вправа для тренування руки, ока та розуміння об'єму, то нині драперія в рисунку стала простором дослідження.

Висновок. Отже, драпірування – це не просто зображення тканини, а й відображення епохи. Його форма змінюється відповідно до того, що ми думаємо про світ, Бога та свободу. Рисунок драперії – це відзеркалення технік, філософії, ідеології та педагогіки, які були набуті протягом багатьох епох в історії мистецтва. Через тканину художник говорить про себе, свої відчуття та стан. Від античного хітона – до перформансу з покритим тілом, від схеми середньовічної складки – до жестового рисунку сучасності. Драперія завжди залишалася тим, що поєднує форму з сенсом, а реальне – з ідеальним. Кожна складка – це історія, і кожен художник залишає у ній власний подих епохи.